Συλλογή της Νομολογίας

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 1ης Οκτωβρίου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Κατάργηση της δίκης»

Στην υπόθεση C-495/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανώτατο Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας) με απόφαση της 29ης Μαΐου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Ιουλίου 2018, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας κατά

YX,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin και N. Piçarra (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C.-R. Canțăr καθώς και από τις A. Wellman και L. Lițu,

– η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την H. Leppo,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους A. Tokár και R. Troosters,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η σλοβακική.

Διάταξη

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και παράγραφος 2, καθώς και του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της αποφάσεως-πλαισίου 2008/909/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές αποφάσεις οι οποίες επιβάλλουν ποινές στερητικές της ελευθερίας ή μέτρα στερητικά της ελευθερίας, για το σκοπό της εκτέλεσής τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2008, L 327, σ. 27), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 81, σ. 24) (στο εξής: απόφαση-πλαίσιο 2008/909).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας αφορώσας την αναγνώριση και την εκτέλεση στη Σλοβακία ποινικής αποφάσεως εκδοθείσας από τσεχικό δικαστήριο, με την οποία ο YX, Σλοβάκος υπήκοος, καταδικάσθηκε σε στερητική της ελευθερίας ποινή πέντε ετών για πράξεις χαρακτηριζόμενες ως «αποφυγή καταβολής φόρων, επιβαρύνσεων ή άλλων υποχρεωτικών εισφορών».

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου 2008/909 ορίζει τα εξής:

«Σκοπός της παρούσας απόφασης-πλαίσιο είναι η θέσπιση των κανόνων σύμφωνα με τους οποίους ένα κράτος μέλος, προκειμένου να διευκολύνει την κοινωνική επανένταξη του καταδίκου, αναγνωρίζει καταδικαστική απόφαση και εκτελεί την ποινή.»

4 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Εφόσον ο κατάδικος ευρίσκεται στο κράτος έκδοσης ή στο κράτος εκτέλεσης και εφόσον έχει δώσει τη συναίνεσή του όπου απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο [6], μια καταδικαστική απόφαση, συνοδευόμενη από το πιστοποιητικό, τυποποιημένο έντυπο του οποίου περιέχεται στο παράρτημα Ι […], μπορεί να διαβιβασθεί σε ένα από τα εξής κράτη μέλη:

α) στο κράτος μέλος της εθνικότητας του καταδίκου στο οποίο ζει· […]

[…]».

5 Το άρθρο 13 της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου ορίζει τα εξής:

«Εφόσον η εκτέλεση της ποινής στο κράτος εκτέλεσης δεν έχει αρχίσει, το κράτος έκδοσης δύναται να ανακαλέσει την απόφαση και το πιστοποιητικό από αυτό το κράτος, αιτιολογώντας τη σχετική απόφασή του. Με την ανάκληση της απόφασης και του πιστοποιητικού, το κράτος εκτέλεσης δεν υποχρεούται πλέον να εκτελέσει την ποινή.»

Το σλοβακικό δίκαιο

6 Όπως κατ' ουσίαν προκύπτει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Zákon č. 549/2011 Z.z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii (νόμου υπ' αριθ. 549/2011 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων οι οποίες επιβάλλουν στερητικές της ελευθερίας ποινές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης), μια καταδικαστική απόφαση μπορεί να αναγνωρισθεί και να εκτελεσθεί στη Σλοβακική Δημοκρατία, εφόσον οι πράξεις για τις οποίες εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση συνιστούν αδίκημα κατά τη σλοβακική έννομη τάξη, και εφόσον ο κατάδικος είναι Σλοβάκος υπήκοος που έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος της

Σλοβακικής Δημοκρατίας ή έχει εκεί οικογενειακούς, κοινωνικούς ή επαγγελματικούς δεσμούς δυνάμενους να διευκολύνουν την επανένταξή του κατά την έκτιση της στερητικής της ελευθερίας ποινής.

7 Κατά το άρθρο 3, στοιχείο g, του νόμου 549/2011, ως «συνήθης διαμονή» νοείται, για τους σκοπούς του νόμου αυτού, η μόνιμη ή η προσωρινή διαμονή.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

8 Με απόφαση του Krajský soud v Ústi nad Labem (περιφερειακού δικαστηρίου του Ústi nad Labem, Τσεχική Δημοκρατία), της 10ης Νοεμβρίου 2014, η οποία επικυρώθηκε με απόφαση του Vrchní soud v Praze (ανώτερου δικαστηρίου Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία), της 27ης Φεβρουαρίου 2015, ο YX, Σλοβάκος υπήκοος, καταδικάσθηκε σε στερητική της ελευθερίας ποινή πέντε ετών για φορολογική παράβαση (στο εξής: επίμαχη δικαστική απόφαση).

9 Στις 16 Οκτωβρίου 2017, το Krajský súd v Trenčíne (περιφερειακό δικαστήριο του Trenčín, Σλοβακία) έλαβε από το Krajský soud v Ústi nad Labem (περιφερειακό δικαστήριο του Ústi nad Labem) την επίμαχη δικαστική απόφαση, συνοδευόμενη από το πιστοποιητικό του παραρτήματος I της αποφάσεως-πλαισίου 2008/909.

10 Με απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2017, το Krajský súd v Trenčíne (περιφερειακό δικαστήριο του Trenčín) αναγνώρισε την επίμαχη δικαστική απόφαση.

11 Ο YX προσέβαλε την ανωτέρω απόφαση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανωτάτου Δικαστηρίου της Σλοβακικής Δημοκρατίας). Προς στήριξη του ενδίκου μέσου υποστήριξε ότι ζει από το 2015 στην Τσεχική Δημοκρατία, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να έχει αποδείξει εάν είχε ενημερωθεί για τη διαδικασία ενώπιον του Krajský súd v Trenčíne (περιφερειακού δικαστηρίου του Trenčín), οπότε δεν θα είχε ορισθεί ως τόπος της συνήθους διαμονής του η Σλοβακική Δημοκρατία.

12 Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι όπως προκύπτει από τα δημοτολόγια της Σλοβακικής Δημοκρατίας, από τις 22 Οκτωβρίου 1986 ο YX έχει καταχωριστεί ως έχων την μόνιμη διαμονή του στο εν λόγω κράτος μέλος. Αναφέρει επίσης ότι, κατά τις σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου, η καταχώριση της μόνιμης ή προσωρινής διαμονής ενός Σλοβάκου υπηκόου στο έδαφος της Σλοβακικής Δημοκρατίας έχει αμιγώς δηλωτικό χαρακτήρα και δεν εξαρτάται από την προϋπόθεση να διαμένει πράγματι εκεί ο υπήκοος ή να έχει εκεί οικογενειακούς, κοινωνικούς, επαγγελματικούς ή άλλους δεσμούς. Επομένως, δικαστική απόφαση άλλου κράτους μέλους με την οποία επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή μπορεί να αναγνωρισθεί και να εκτελεσθεί στη Σλοβακία όταν ο καταδικασθείς Σλοβάκος υπήκοος, ακόμη και αν δεν διαμένει πράγματι εντός της σλοβακικής επικράτειας, έχει, από τυπικής απόψεως, εκεί τη μόνιμη ή προσωρινή διαμονή του.

13 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανώτατο Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της αποφάσεως-πλαισίου [2008/909] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τα κριτήρια που προβλέπονται σε αυτό πληρούνται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία ο κατάδικος έχει στο κράτος μέλος της ιθαγένειάς του οικογενειακούς, κοινωνικούς, επαγγελματικούς ή άλλους δεσμούς από τους οποίους μπορεί ευλόγως να συναχθεί ότι η εκτέλεση της ποινής στο εν λόγω κράτος μπορεί να διευκολύνει την κοινωνική επανένταξή του, και ότι συνεπώς το άρθρο αυτό αντιτίθεται σε διάταξη εθνικού δικαίου, όπως το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο a, του νόμου 549/2011, που επιτρέπει στις εν λόγω περιπτώσεις την αναγνώριση και εκτέλεση καταδικαστικής απόφασης απλώς και μόνο βάσει της συνήθους διαμονής η οποία

καταχωρίσθηκε τυπικά στο κράτος εκτέλεσης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη εάν ο κατάδικος έχει στο εν λόγω κράτος συγκεκριμένους δεσμούς που μπορούν να ενισχύσουν την κοινωνική επανένταξή του;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο προηγούμενο ερώτημα, πρέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλαισίου [2008/909] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, ακόμη και στην περίπτωση που ρυθμίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της αποφάσεως-πλαισίου, η αρμόδια αρχή του κράτους έκδοσης οφείλει να εξακριβώσει, πριν ακόμη από τη διαβίβαση της απόφασης και του πιστοποιητικού, ότι η εκτέλεση της ποινής από το κράτος εκτέλεσης θα ανταποκρίνεται στον σκοπό διευκόλυνσης της κοινωνικής επανένταξης του καταδίκου, και υπό αυτές τις συνθήκες η προαναφερθείσα αρχή οφείλει συγχρόνως να αναφέρει στο μέρος δ, σημείο 4, του πιστοποιητικού τις πληροφορίες που αποκτήθηκαν, ιδίως εάν ο κατάδικος, στο πλαίσιο της γνώμης που εκφράστηκε κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου, ισχυρίζεται ότι έχει συγκεκριμένους οικογενειακούς, κοινωνικούς ή επαγγελματικούς δεσμούς στο κράτος έκδοσης;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, πρέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της αποφάσεως-πλαισίου [2008/909] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υφίσταται λόγος μη αναγνώρισης και μη εκτέλεσης καταδικαστικής απόφασης και όταν, στην περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της αποφάσεως-πλαισίου, δεν αποδεικνύεται, παρά τη διαβούλευση που αναφέρει η παράγραφος 3 της εν λόγω διάταξης και την ενδεχόμενη παροχή των λοιπών αναγκαίων πληροφοριών, η ύπαρξη οικογενειακών, κοινωνικών, επαγγελματικών ή άλλων δεσμών από τους οποίους μπορεί ευλόγως να συναχθεί ότι η εκτέλεση της ποινής στο κράτος εκτέλεσης μπορεί να διευκολύνει την κοινωνική επανένταξη του καταδίκου;»

Οι εξελίξεις που σημειώθηκαν μετά την υποβολή της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

14 Με έγγραφα της 4ης Ιουνίου 2019, το αιτούν δικαστήριο καθώς και η Τσεχική Κυβέρνηση ενημέρωσαν το Δικαστήριο ότι το Krajský soud v Ústi nad Labem (περιφερειακό δικαστήριο του Ústi nad Labem) ανακάλεσε το αίτημά του περί αναγνωρίσεως της επίμαχης δικαστικής αποφάσεως. Η Τσεχική Κυβέρνηση ενημέρωσε επίσης το Δικαστήριο ότι διετάχθη η εκτέλεση της καταδικαστικής αποφάσεως στην Τσεχική Δημοκρατία και ότι ο YX εκτίει την ποινή του από τις 4 Μαρτίου 2019 σε φυλακή του εν λόγω κράτους μέλους.

15 Το αιτούν δικαστήριο γνωστοποίησε επιπροσθέτως ότι δεν προτίθεται να αποσύρει την αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως, για τον λόγο ότι η απόφαση που θα εκδώσει το Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση ενδέχεται να είναι κρίσιμη για την έκδοση αποφάσεως επί άλλης υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

16 Έχοντας υπόψη τις ανωτέρω πληροφορίες, το Δικαστήριο, με έγγραφο της 11ης Ιουνίου 2019, ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο, αφενός, να επιβεβαιώσει αν εκκρεμεί ακόμη ενώπιόν του η διαφορά στο πλαίσιο της οποίας υπέβαλε την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και, αφετέρου, να δηλώσει αν εμμένει στην τελευταία.

17 Με έγγραφο της 27ης Ιουνίου 2019, το οποίο περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Ιουλίου 2019, το αιτούν δικαστήριο ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι η διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας υποβλήθηκε η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ανεστάλη εν αναμονή της αποφάσεως του Δικαστηρίου. Το αιτούν δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης ότι δεν αποσύρει την εν λόγω αίτηση προδικαστικής αποφάσεως για τον λόγο ότι «η εκδοθησόμενη απόφαση [θα είναι] σημαντική για την απόφαση που θα εκδοθεί επί άλλης υποθέσεως που έχει υποβληθεί στην κρίση [του], η οποία ενέχει τα ίδια νομικά και πραγματικά στοιχεία και στην οποία η διαδικασία ανεστάλη […] εν αναμονή της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπό κρίση υπόθεση.»

Επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

18 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων χάρη στο οποίο το πρώτο παρέχει στα δεύτερα τα ερμηνευτικά στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (διάταξη της 10ης Ιανουαρίου 2019, Mahmood κ.λπ., C-169/18, EU:C:2019:5, σκέψη 21 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

19 Τόσο από το γράμμα όσο και από την οικονομία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής προϋποθέτει ότι εκκρεμεί πράγματι διαφορά ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο της οποίας αυτά καλούνται να εκδώσουν απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη την προδικαστική απόφαση (βλ., μεταξύ άλλων, διατάξεις της 22ας Οκτωβρίου 2012, Šujetová, C-252/11, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:653, σκέψη 14, και της 3ης Μαρτίου 2016, Euro Bank, C-537/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:143, σκέψη 32).

20 Ειδικότερα, η δικαιολογητική βάση της προδικαστικής παραπομπής δεν έγκειται στη διατύπωση συμβουλευτικής γνώμης επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά στην ανάγκη αποτελεσματικής επιλύσεως μιας ένδικης διαφοράς (βλ., μεταξύ άλλων, διατάξεις της 22ας Οκτωβρίου 2012, Šujetová, C-252/11, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:653, σκέψη 15, και της 3ης Μαρτίου 2016, Euro Bank, C-537/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:143, σκέψη 33).

21 Εν προκειμένω, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά την απόφαση του Krajský súd v Trenčíne (περιφερειακού δικαστηρίου του Trenčín) να αναγνωρίσει και να κηρύξει εκτελεστή στο σλοβακικό έδαφος την επίμαχη δικαστική απόφαση, η οποία του διαβιβάσθηκε από το Krajský soud v Ústi nad Labem (περιφερειακό δικαστήριο του Ústi nad Labem), συνοδευόμενη από το πιστοποιητικό του παραρτήματος I της αποφάσεως-πλαισίου 2008/909.

22 Υπενθυμίζεται επ' αυτού ότι, βάσει του άρθρου 13 της αποφάσεως-πλαισίου 2008/909, μετά από την ανάκληση του πιστοποιητικού που προβλέπεται στο παράρτημα I, το κράτος μέλος εκτελέσεως δεν εκτελεί πλέον την ποινή.

23 Εν προκειμένω, από τα έγγραφα που απεστάλησαν στο Δικαστήριο στις 4 και 27 Ιουνίου 2019 προκύπτει ότι το Krajský soud v Ústi nad Labem (περιφερειακό δικαστήριο του Ústi Labem) ανακάλεσε το αίτημά του περί αναγνωρίσεως της επίμαχης δικαστικής αποφάσεως και ότι η καταδικαστική απόφαση που εκδόθηκε εις βάρος του ΥΧ εκτελείται, από τις 4 Μαρτίου 2019, στο κράτος μέλος εκδόσεως.

24 Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατόπιν της ανακλήσεως αυτής, η υπόθεση της κύριας δίκης έχει καταστεί άνευ αντικειμένου.

25 Επομένως, τα προδικαστικά ερωτήματα έχουν εφεξής υποθετικό χαρακτήρα και δεν πληρούνται πλέον οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων το Δικαστήριο δύναται να συνεχίσει την προδικαστική διαδικασία.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

27 Η ως άνω διαπίστωση δεν θίγει τη δυνατότητα ή, ενδεχομένως, την υποχρέωση του αιτούντος δικαστηρίου να υποβάλει στο Δικαστήριο νέα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, εάν φρονεί ότι η απόφαση αυτή είναι αναγκαία για την επίλυση διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί και στο πλαίσιο της οποίας τίθενται, κατά την άποψή του, τα ίδια ζητήματα ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης.

Επί των δικαστικών εξόδων

28 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) διατάσσει:

Καταργείται η δίκη επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανώτατο Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας) με απόφαση της 29ης Μαΐου 2018.

(υπογραφές)